

Nr 221.

Av herr **Lindhagen**, *angående skrivelse till Konungen i fråga om organisation av en i grundlag värnad samhällelig publikation för politiska frågor.*

I den näst föregående motionen (nr 220) har framhållits, huru-
som införandet av en rationell folkomröstning måste gå hand i hand
med ett strävande att bringa dem, som skola delta i omröstningen,
en riktig uppfattning av saken och en mänsklig medkänsla med den-
samma. Det behöves följaktligen ett organ för att begynna den nya
tidens stora uppgift, att i det politiska livet undantränga partiunder-
visningen med sakupplysningen. Då denna uppgift är en ångestfylld
nödvändighet även oberoende av den förenämnda reformen, bör ska-
pandet av ett sådant organ icke uppehållas eller göras beroende av
folkomröstningens införande.

Någon annan och lämpligare utväg för detta första uppslag synes
ej kunna åstadkommas annat än genom en av samhället självt utgiven
publikation. Den erforderliga objektiviteten skulle här vinnas på två
vägar. Den ena består däruti, att tidningens redaktion med omsorg upp-
drages åt socialt och mänskligt kännande och tänkande personer. Hela
det nya sociala livet tvingas mer och mer in på denna utväg. I den
nya tidsandan och dess förkännningar ligga ock de förutsättningar, som
skapa de erforderliga personerna. Dessa erhålla dessutom en ytterligare
sporre uti uppdragets ansvar. Den som anförtros ett dylikt uppdrag
får en helt annan syn på sin uppgift än den som förordnas av ett parti
att redigera en partipublikation efter partilinjer med deras förhåvelse,
Bihang till riksdagens protokoll 1920. 3 saml. 91 häft. (Nr 221—222.)

överdrifter och censurbenägenheter. Den andra vägen är att i en sådan publikation även beredes tillfälle för olika uppfattningar och således även för olika partimeningar att inom ett visst utrymme föra sin talan.

Givetvis bör en sådan tidskrifts redigering ställas utanför regeringens inflytande. Den bör organiseras genom lag. Enligt min uppfattning måste den såsom representant för en grundprincip i författningen värnas av grundlag, helst om man ock tillämnar den en andel i den ifrågasatta folkomröstningens organisering.

Detaljerna i publikationens organisation må bli en öppen fråga tills vidare. Den kan utkomma en gång i månaden eller oftare eller ock mindre ofta. Den kan utgivas i separatnummer för vissa spörsmåls belysande vid viktiga tillfällen såsom vid val, folkomröstning eller betydelsefulla avgöranden inom riksdagen eller utan samband med någon sådan särskild aktion. Den måste beredas stor spridning, vartill många utvägar kunna diskuteras. Man kan också ifrågasätta, om den bör utgå såsom en särskild tidskrift eller om publikationen åtminstone till en början må i sin helhet eller i viss mån sammanslås med den av socialstyrelsen utgivna statstidskriften »Sociala Meddelanden».

En förebild lämna som sagt de i förenämnda motion omförmälda nordamerikanska föredömena. Där utgives särskilt med hänsyn till folkomröstningarna en officiell publikation, byggd väsentligen på ovan ifrågasatta grundsatser och i den dubbla avsikten att bryta med partiväsendets upplysningsverksamhet och bana väg för möjligheter för de enskilda röstande att få någon kännedom om sanningen, en allsidig blick på den föreliggande frågan och möjlighet att tänka själva.

Det har också sitt intresse, att i den norska tidskriften »Sociale Meddelelser», utgiven av departementet för sociala saker, lämnas plats för diskussioner och fria meningsutbyten. En gång lär det ifrågasatts från norskt håll, att enahanda grundsats även borde tillämpas vid redigeringen av motsvarande svenska statstidskrift. Men det lär härtill hava genmälts, att det självfallet ej gick för sig att tillåta fritt meningsutbyte i en statstidskrift — en mycket betecknande illustration, synes det mig, till vår officiella efterblivenhet på de allmänt mänskliga områdena.

I vårt land till och med har det dock ansetts vara en folkuppföstrande uppgift att bibringa allmänheten kunskap om de författningar, den skall lyda. Svensk författningssamling utdelas genom riksdagens tillskyndelse numera gratis icke blott till ämbetsmyndigheter utan även

till alla församlingar, kyrkobibliotek och kommunalstämmors ordförande. Vem som helst kan dessutom för ett mycket billigt pris prenumerera på samlingen. Nästa steg är väl då att bereda allmänheten tillfälle till verklig kunskap i de viktigaste politiska frågornas andliga innehåll och i all synnerhet, innan de hunnit taga form av författningar.

Denna fråga var före vid 1917 års riksdag (motion nr 292 i andra kammaren). Det yrkades, att regeringen måtte överväga utgivandet av en statstidskrift för politiska frågor, vilken skulle till främjande av folkets politiska uppfostran lämna objektiv och allsidig kunskap i viktiga aktuella spörsmål, ävensom för riksdagen framlägga förslag till organisation av en sådan tidskrifts redigering och distribuering. Andra kammarens femte tillfälliga utskott hemställde enhälligt om en anhållan, att regeringen ville låta verkställa utredning, huruvida genom statens försorg kunde vid tillfälle, då särskilda viktiga politiska frågor äro i något visst avseende aktuella, utgivas en publikation, i vilken framställning lämnades av olika partiers uppfattning i dessa frågor, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill ett sådant övervägande kunde föranleda. Denna hemställan ville åtminstone göra någon början, ehuruval hänvisningen till allenast partiernas uppfattningar är för litet och ofullständigt, samt en permanent tidskrift — gärna med extranummer vid särskilda viktiga politiska frågors behandling — synes mig redan från början vara att föredraga.

Emellertid väckte framställningen, såsom man kan förstå, en obehaglig uppmärksamhet bland partifolket. Man var ej beredd att förlika sig med en sådan nyhet med dess attentat mot partipolitikens privilegier att exploatera folkets värnlösa själar och valrättsresurser genom sanningens förvanskande.

Frågan föll också vid denna dess första framträdande i andra kammaren med 114 röster mot 61. Då emellertid saken är oundgänglig och erfarenheten dessutom visar, att även i partipolitiken en ideell, det vill säga en verkligt praktisk sak, som i andra kammaren samlat 60 röster eller därutöver, därigenom passerat gränslinjen mellan utopi och verklighet, så hemställles nu,

att riksdagen ville anhålla, att regeringen måtte överväga, på vad sätt lämpligen kan organiseras en av grundlagen värnad, samhällelig publikation för politiska frågor med uppgift att — till främjande av folkets politiska uppfostran och möjlighet för indivi-

derna att tänka själva — lämna objektiv och allsidig kunskap i viktiga aktuella spörsmål, ävensom för riksdagen framlägga förslag till de tillägg i grundlagen jämte övriga förfoganden, vartill det gjorda övervägandet kan föranleda.

Stockholm den 21 februari 1920.

Carl Lindhagen.
